

Становище на Европейския икономическия и социален комитет относно „Европейски пакт за климата“**(проучвателно становище)**

(2020/C 364/10)

Докладчик: **Dimitris DIMITRIADIS**Съдокладчик: **Peter SCHMIDT**

Консултация	Европейска комисия, 11.3.2020 г.
Правно основание	Член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз
Компетентна секция	секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“
Приемане от секцията	29.6.2020 г.
Приемане на пленарна сесия	16.7.2020 г.
Пленарна сесия №	553
Резултат от гласуването („за“/„против“/„въздържал се“)	206/4/2

1. Заключение и препоръки

1.1. Намираме се в извънредна климатична ситуация. Във времена на световна здравна и предстояща икономическа криза вследствие на пандемията от COVID-19 трябва да бъде препотвърден ангажиментът на ЕС за преход към устойчива, издръжлива на сътресения, неутрална по отношение на климата и ефективна по отношение на използването на ресурсите икономика на благосъстоянието. Сега се нуждаем от радикална промяна в областта на културата, инфраструктурата, поведението, участието и начините за изработване на средствата за живот, която ще се отрази на всички граждани, но ще им даде и множество възможности.

1.2. Изменението на климата е заплаха за всички ни, но както и пандемията, оказва най-пагубно въздействие върху най-уязвимите и маргинализирани хора. От жизненоважно значение е в този преход никой да не бъде пренебрегнат.

1.3. ЕИСК подчертава, че активното участие на всички представители на обществото — предприятия, работници, изследователи, потребители, общности и граждани и техните организации — е решаващо за мобилизацията на прехода към неутралност по отношение на климата.

1.4. Във връзка с това ЕИСК подкрепя призива за ангажимент на Европейския съюз за постигане на въглеродна неутралност до 2050 г. и съответно за коригиране на целта му за намаляване на парниковите газове за 2030 г. В доклада на програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП) относно разликите по отношение на емисиите за 2019 г. се посочва, че световните емисии трябва да бъдат намалени със 7,6 % годишно, като се започне незабавно, за да се ограничи глобалното затопляне до 1,5 °C. След като бъде изчислено, това означава цел за намаляване на емисиите с най-малко 68 % до 2030 г.

1.5. Необходимо е преминаване към модел на участието на всички равнища, като при изпълнението на пакта за климата Комисията има изключителна възможност и важно задължение да създаде модел на иновативен подход, който да отразява, подкрепя и вдъхновява действията — вече осъществявани в гражданското общество — в рамките на общностите, градовете и регионите.

1.6. Моделите на участието, които имат твърде стеснен фокус или са поставени в рамка по начин, който ограничава мащаба на търсените промени, или които може да бъдат пренебрегнати от институцията, която ги е създала, ще доведат само до отвлечане на вниманието и разочарование на участниците.

1.7. Европа се нуждае от системна промяна, която да послужи като катализатор за действията в областта на климата посредством иновации (технологични и социални), като свързва предлагането на иновации с търсенето от заинтересованите страни, хората, възлнуващи се от решаването на проблеми, и хората със силно желание за промяна. За да се избегнат рисковете, включително свързаните с правата на работниците, ориентир при осъществяването на цифровата трансформация следва да бъдат ЦУР⁽¹⁾. Прилагането на Европейския стълб на социалните права и на Европейския зелен пакт дава възможност да се гарантира справедлив преход, който се фокусира върху целта за качествени работни места за всички.

1.8. Общите предизвикателства, установени от повечето представители на гражданското общество, които работят в областта на климата, са липса на достъп до финансиране, липса на експертен опит, липса на сътрудници и липса на познание, както и липса на последователни послания от ЕС и националните правителства.

1.9. Постигането на целите на ЕС и международната общност в областта на климата ще изисква значителни финансови ресурси. Бюджетът на Европейския зелен пакт (публични и частни средства), сумата от 750 милиарда евро от фонда за възстановяване, включително отпускането на средства за процеса на европейския семестър, следва да се насочат към устойчивото възстановяване, което обхваща и действията в областта на климата.

1.10. Условието за наличие на устойчиви практики във всички сектори при отпускането на финансиране следва да бъде задължително за изготвянето на плановете за възстановяване след COVID-19, ориентирани към изпълнението на Програмата на ООН за устойчиво развитие до 2030 г. и Парижкото споразумение. Възстановяването след COVID-19 не следва да бъде възстановяване на положението, в което се намирахме преди кризата, а по-скоро възстановяване към ново, по-добро състояние.

1.11. Всички заинтересовани страни се нуждаят от изграждане на капацитет и техническа помощ, за да извършат прехода към по-издръжливо на сътресения и по-устойчиво бъдеще. Създаването на форум на ЕС за финансиране на борбата с изменението на климата би стимулирало достъпа до финансиране и премахнало пречки.

1.12. ЕИСК предлага да бъде създадена Европейска платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата, основана на принципите на приобщаване, прозрачност, истинско участие и ангажираност на субектите в областта на климата на всички равнища.

1.13. Пактът за климата следва да се съсредоточи върху даването на хората на възможности да променят системите посредством проучване, експериментиране и демонстрация. От решаващо значение ще бъдат гледната точка на различните равнища, визионерството, наративът и ретроспективният анализ. Следва да бъдат поощрявани и улеснявани най-разнообразни инициативи в областта на климата.

2. Въведение

2.1. Справянето с предизвикателствата в областта на климата и околната среда се превръща във все по-неотложна задача и изисква радикално преразглеждане на настоящите неустойчиви социално-икономически подходи. Световната пандемия от COVID-19 показва, че няма да е достатъчно просто да приспособим нашия начин на живот и системи. И преди пандемията протичаха фундаментални промени в методите на производство, които засягат предприятията, работниците и организацията на труда и които в резултат на сегашната ситуация могат да бъдат ускорени. Европейската комисия прие Европейския зелен пакт като нова стратегия за социално-икономически и финансови модели на ЕС, които са устойчиви, по-чисти, по-безопасни и по-здравословни.

2.2. След кризата с COVID-19 действията в областта на климата и ангажиментите за устойчивост трябва да бъдат поставени в центъра на политиката за възстановяване и реконструкция, съответно и в центъра на бюджетите им, за да не се блокира допълнително ЕС в бъдеще с високи въглеродни емисии. Мерките след кризата с COVID-19 трябва да бъдат планирани по начин, който създава издръжливост на системата, защитава и възстановява биологичното разнообразие, определя като приоритет общественото здраве, като същевременно никой не бива да бъде пренебрегнат и се проправя пътят към икономика на благосъстоянието. В този контекст Европейският зелен пакт не следва да бъде игнориран или отлаган, а засилен.

2.3. Успехът на Европейския зелен пакт ще зависи до голяма степен от способността на ЕС да се ангажира със своите граждани. Като се има предвид това, Комисията подготвя европейски пакт за климата, за да обедини различните субекти, включително регионите, местните власти, местните общности, гражданското общество, училищата, предприятията и отделните хора.

⁽¹⁾ Мрежа на ООН за решения за устойчиво развитие, Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals (Шест промени за постигане на целите за устойчиво развитие).

3. Необходимост от съвместна работа в областта на климата с гражданското общество и гражданите

3.1. Изправени сме пред извънредна световна климатична ситуация. Досега отговорът на правителствата на свързаната с климата криза е недостатъчен и светът изостава в постигането на целта на Парижкото споразумение и на целите за устойчиво развитие (ЦУР). Младите хора, стачкуващи в защита на климата, и други участници на гражданското общество настоятелно призовават за по-амбициозни и спешни действия в областта на климата. Политиците, подписали Програмата до 2030 г. и Парижкото споразумение, имат отговорността спешно да разгледат исканията, да предприемат решителни и амбициозни политически решения и да преминават към нов модел на приобщаващи действия в областта на климата, в който всички заинтересовани страни работят активно.

3.2. Във връзка с това ЕИСК подкрепя призива за ангажимент на Европейския съюз за постигане на въглеродна неутралност до 2050 г. и съответно за коригиране на целта му за намаляване на парниковите газове за 2030 г.⁽²⁾ ЕИСК очаква новата цел за емисиите за 2030 г. да се основава на обстоен преглед и подходяща оценка на въздействието. Освен това ЕИСК твърди, че са налице решаващи доводи за постигане на целта за минимално намаление от 55 % до 2030 г., за да може ЕС да отговори със своята част на огромната нужда от намаляване на емисиите в световен мащаб. Например в доклада за 2019 г.⁽³⁾ относно пропуските по отношение на емисиите на Програмата на ООН за околната среда (UNEP) се посочва, че е необходима още по-амбициозна цел за намаляване на емисиите до 2030 г. в световен мащаб, за да се постигне целта от 1,5 °C, определена в Парижкото споразумение⁽⁴⁾.

3.3. През 2019 г. Евробарометър установява, че 93 % от гражданите на ЕС считат изменението на климата за сериозен проблем, а 79 % го считат за много сериозен проблем. Преобладаващото мнозинство от респондентите смятат, че е важно техните национални правителства да определят амбициозни цели за увеличаване на количеството на възобновяемата енергия (92 %) и за подобряване на енергийната ефективност (89 %).

3.4. Пактът за климата трябва да насочи енергията на европейците към постигане на представената в Европейския зелен пакт визия за проспериращо, приобщаващо, устойчиво на изменението на климата общество с кръгова икономика с нетни нулеви емисии до 2050 г. В доклада на Междуправителствения комитет по изменението на климата (МКИК) изрично се посочва необходимостта от „бързи, широкообхватни и безпрецедентни промени във всички аспекти на обществото“. Поетапните промени няма да са достатъчни. Тясното фокусиране върху намаляването на CO₂ е контрапродуктивно на местно равнище — то ограничава ангажимента и мисленето и значително ограничава промените, които се предвиждат и осъществяват. Сега е нужна фундаментална трансформация на икономическите, социалните и финансовите системи, която да предизвика експоненциална промяна в темповете на декарбонизация и да повиши устойчивостта на изменението на климата. За да се случи това, са необходими вдъхновяващи, всеобхватни и разнообразни послания, които да посочват причините, поради които светът трябва да се промени.

3.5. Настоящата световна криза, предизвикана от пандемията от COVID-19, ясно доказва способността на правителствата да предприемат драстични мерки за смекчаване на последствията от екзистенциална заплаха, както и способността на хората, поне в краткосрочен план, да се приспособят към новите ограничения на начина на живот, налагани от тези мерки. Също толкова важно е, че общностите, предприятията, социалните партньори и другите недържавни участници играят изключително важна роля в реакцията на пандемията, често установяват потребности, планират и провеждат съобразени с контекста интервенции по-бързо, ефективно и креативно, отколкото се оказва възможно посредством ръководство от горе надолу.

3.6. Налице са изключителна възможност и огромен риск, докато преминаваме към следващата фаза на реакцията на COVID-19. Икономическите мерки и фискалните пакети, които се планират за поддържане и рестартиране на европейската икономика, трябва да включват таксономия на ЕС за устойчиви инвестиции и пряко финансиране на субекти, които са устойчиви или имат потенциала да станат устойчиви и ще поемат подлежащ на мониторинг ангажимент да установяват и извършват в спешен порядък необходимите промени.

⁽²⁾ Докладчикът на Европейския парламент относно Европейския законодателен акт за климата (COM(2020)0080) Юте Гутеланд предлага целта на Съюза по отношение климата за 2030 г. да бъде завишена до намаляване на емисиите с 65 % спрямо равнищата от 1990 г. Поради това до 30 юни 2021 г. Комисията следва да направи оценка на начина, по който съответно да се измени законодателството на Съюза за изпълнение на тази завишена цел.

⁽³⁾ Emissions Gap Report 2019 (доклад относно разликите по отношение на емисиите за 2019 г.).

⁽⁴⁾ В доклада на програмата на ООН за околната среда (ЮНЕП) относно разликите по отношение на емисиите за 2019 г. се посочва, че световните емисии трябва да бъдат намалени със 7,6 % годишно, като се започне незабавно, за да се ограничи глобалното затопляне до 1,5 °C. След като бъде изчислено за ЕС, това означава цел за намаляване на емисиите с най-малко 68 % до 2030 г.

3.7. Катастрофалният срив, причинен от COVID-19, довел до временното суспендиране на фискалните правила, показва, че е възможна и друга визия, когато са заложили на карта животът на хората, икономиките и оцеляването на живота на Земята. Визията за социален напредък, основан само на стремежа към растеж на брутния вътрешен продукт (БВП), пренебрегва важни елементи на индивидуалното и социалното благосъстояние и не отчита адекватно екологичните и социалните съображения. Поради това е необходимо да се извърши бърз скок от икономика, основана на БВП, към икономика на благосъстоянието ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾.

3.8. Възможен начин за увеличаване на амбицията в областта на климата е да се създаде благоприятстваща среда за повече действия от недържавни участници, включително различните видове предприятия, в т.ч. малки, средни и микропредприятия, инвеститори, социални партньори, кооперации, градове и региони, синдикални организации, местни общности и групи от граждани, земеделски стопани, училища, верски организации, групи от млади хора и други неправителствени организации.

3.9. Благоприятстващата среда изисква радикална промяна: от консултация и ангажимент от горе надолу към съвместно планиране, съвместно създаване и създаване на възможности. Стандартните модели на консултация рядко се прилагат извън много ограничени, разполагащи с достатъчно ресурси сектори от обществото. На отделните лица, организации и предприятия, които могат да спечелят максимално и да допринесат за трансформационната промяна, трябва да бъдат предложени истински възможности за участие във вземането на решения, ако се ангажират да отделят време и енергия за процеса.

3.10. През 2018 г. ЕИСК призова за „Европейски диалог относно мерките за борба с изменението на климата“ ⁽⁷⁾. Целта на диалога следва да бъде не само да изтъква и популяризира действията, но и да отговоря на нуждите на недържавните участници, като насърчава създаването на нови партньорства между тях и различните равнища на управление, улеснява партньорското обучение и взаимните консултации и улеснява достъпа до финансиране.

3.11. ЕИСК предложи ⁽⁸⁾ да се установи постоянен диалог с гражданите като задължителен подготвителен елемент на всички важни политически решения и всички уместни инициативи на всички равнища.

3.12. Досега Комисията не е последвала тези препоръки ⁽⁹⁾. Пактът за климата дава възможност на институциите да работят в тясно взаимодействие в посока създаване на благоприятстваща рамка за участието на гражданското общество и гражданите, като се опират на съществуващите процедури за консултация, но и ги надграждат.

4. Извличане на поуки от съществуващите практики за работа с гражданското общество и гражданите

4.1. Съществуващите на национално, регионално и местно равнище примери на граждански асамблеи, граждански форуми за диалог и подобни съвещателни процеси с участието на гражданите ⁽¹⁰⁾ доказват капацитета и желанието на гражданите да поемат отговорност за намиране на решения на кризата с климата. Често се случва, когато те са внимателно дефинирани, подходите с по-широко участие да създадат значителни ползи за устойчивостта, без да са били изрично фокусирани върху кризата с климата. Те доказват не само голямата необходимост и желание за демокрация на участието, но и способността на правителствата да създават такива пространства и да следват техните предложения в своята политика.

4.1.1. През 2019 г. 150 френски граждани, избрани на случаен принцип, започнаха да обсъждат въпроса „Как можем да намалим емисиите на парникови газове с най-малко 40 % до 2030 г. в дух на социална справедливост“? Сесията на този Граждански конвент се провежда в сградата на френския Икономически и социален съвет. Правителството планира да разгледа публично предложенията и да публикува предварителен график за тяхното изпълнение ⁽¹¹⁾.

4.1.2. Ирландската гражданска асамблея, създадена през 2016 г., се състои от 100 граждани, избрани на случаен принцип по такъв начин, че да са представителни за ирландския електорат. Беше им възложено да обсъдят различни теми: от конституционната забрана на абортите до превръщането на Ирландия в лидер при справянето с последиците от изменението на климата. Парламентарната комисия, създадена, за да изпълни препоръките на асамблеята относно изменението на климата, оформи в значителна степен публикувания през юни 2019 г. повратен план за действие на Ирландия в областта на климата.

⁽⁵⁾ Становище на ЕИСК относно *Устойчивата икономика, от която се нуждаем* (ОВ С 106, 31.3.2020 г., стр. 1).

⁽⁶⁾ Икономика на благосъстоянието — клон на икономиката, който има за цел да оцени икономическите политики по отношение на тяхното въздействие върху благосъстоянието на общността. Тя се изгради като ясно определен клон на икономическата теория през 20-и век.

⁽⁷⁾ Становище на ЕИСК относно *„Насърчаване на действията в областта на климата от страна на недържавните участници“* (ОВ С 227, 28.6.2018 г., стр. 35).

⁽⁸⁾ Становище на ЕИСК относно *„Стратегия за дългосрочно намаляване на емисиите на парникови газове на ЕС“* (ОВ С 282, 20.8.2019 г., стр. 51).

⁽⁹⁾ Вече предложени със становище на ЕИСК относно *„Изграждане на коалиция от гражданското общество и поднационалните власти за изпълнение на ангажиментите, свързани със Споразумението от Париж“* (ОВ С 389, 21.10.2016 г., стр. 20).

⁽¹⁰⁾ <https://www.thersa.org/discover/publications-and-articles/rsa-blogs/2018/07/our-call-for-action-on-deliberative-democracy>.

⁽¹¹⁾ <https://www.conventioncitoyennepourleclimat.fr/en/>.

4.1.3. В два големи града на Испания са създадени местни граждански форуми за диалог, за да насърчат по-широкото участие на гражданите и организациите на гражданското общество (ОГО) при вземането на решения относно части на местния бюджет и обсъждането на бъдещето на града.

4.1.4. Младежкият съвет за климата към Министерството на енергетиката, снабдяването и климата в Дания има за цел да внесе ново мислене в политиката за климата и да прави предложения до министъра относно бъдещи решения в тази област.

4.1.5. Град Гданск в Полша организира три граждански асамблеи относно адаптирането към екстремни климатични явления, намаляване на замърсяването на въздуха и подобряване на гражданското участие.

4.1.6. Във Финландия първата гражданска комисия по въпросите на устойчивото развитие обедини около 500 финландци, за да направят оценка на състоянието на устойчивото развитие. Резултатите ще бъдат използвани за насърчаването на работата на финландското правителство и парламент в областта на устойчивото развитие.

4.1.7. В Италия след 25-ата конференция на страните по РКООНИК (COP 25) представители на гражданското общество предложиха да бъде създадена гражданска асамблея по модел на френската гражданска асамблея. В Обединеното кралство започна подобен процес с „Гражданска асамблея на Обединеното кралство: пътят към нетни нулеви емисии“ (Climate Assembly UK: the path to net zero).

4.1.8. В Болоня, Италия, кметството създаде „Служба за гражданско въображение“ (Ufficio immaginazione civica) като част от своята по-обща работа за ново ангажиране на гражданите. Тя създаде шест „лаборатории“, в които редовно се провеждат събития за представяне на визии, като се използват Open Space и други инструменти. Когато възникнат убедителни идеи за проекти, кметството сключва „пактове“ с общността, за да гарантира тяхното реализиране на практика. Одобрени са над 500 пакта през последните пет години, които включват от нови пейки на улиците до по-големи и по-амбициозни проекти. Службата се превърна и във форум, който анализира организирането на изготвянето на бюджети с гражданско участие.

4.2. Много други водени от общностите инициативи мобилизират местни действия с цел създаване на по-устойчиво бъдеще със забележими и вълнуващи успехи. Сред тях са „Устойчиви квартали“ (Quartiers Durables/Duurzame wijken) в Брюксел, шотландската Мрежа на общностите за действия в областта на климата от около 120 общностни групи, Соорéнико — кооперация за възобновяема енергия (RESCoop) в Португалия, движението „Преход“ (Transition), чиято дейност в момента е свързана с полагане на усилия на ниво общност за изграждане на издръжливост в над 50 държави, като вдъхновява хората да променят начина си на мислене, действие и съществуване. Програмата за действие „Общности за бъдещето“ (Communities for Future), която ще започне през лятото, може да помогне за създаване на институционална среда за публично участие.

4.3. Необходимо е структурирано приобщаване на гражданското общество на европейско равнище и би трябвало да се предостави ясен мандат за участието на гражданското общество в разработването, изпълнението и мониторинга на политиките и стратегиите за постигане на неутралност по отношение на климата.

4.3.1. Многостранната платформа на заинтересованите страни относно целите за устойчиво развитие изигра важна роля, но останаха области, които могат да бъдат подобрени като осигуряването на ресурси, честотата на заседанията, отговорността за определянето на дневния ред, възможностите за по-широк дебат, участие и модерирание на по-редовни, прозрачни и достъпни обществени консултации.

4.3.2. Европейската платформа на заинтересованите страни в областта на кръговата икономика, управлявана съвместно от ЕИСК и Комисията, осигурява пространство за много разнообразни групи от заинтересовани лица с цел обмяна на добри практики и идеи и създава ценни мрежи. Прехвърлянето на отговорността за платформата на заинтересованите страни представлява основната разлика с Многостранната платформа на заинтересованите страни относно целите за устойчиво развитие и е добра практика, която трябва да продължи да се прилага.

4.4. Целите от Париж няма да бъдат постигнати без силна ангажираност на социалните партньори на всички равнища и особено в отраслите и секторите, които са силно засегнати от декарбонизацията и цифровизацията. Прилагането на Европейския стълб на социалните права и на Европейския зелен пакт дава възможност да се гарантира справедлив преход, който се фокусира върху целта за качествени работни места за всички. Социалният диалог, воден от синдикалните организации и работодателите, е един от най-подходящите начини за увеличаване на осведомеността за кризата с климата. Те са основни действащи лица, ако целим да постигнем социално справедливата, производствената и търговската трансформация, която носи Европейският зелен пакт. Сред възможните формати са срещи на върха за социалния диалог на европейско равнище, трансграничен диалог, който е от съществено значение за ускоряването на европейската социална интеграция, до колективните споразумения на секторите и дружествата. Участието на работниците е неразделна част от демокрацията на работното място и им дава възможност да участват активно в решенията на работното място, които могат да имат положителен ефект върху действията в областта на климата.

4.5. Общността на знание и иновации (ОЗИ) „Климат“ на Европейския институт за иновации и технологии (ЕИТ) поставя акцент върху планирането, изпълнението и свързването на предприемачески експерименти и ефектите от запълбочените демонстрации върху лостовете за системна промяна. ОЗИ „Климат“ на ЕИТ има портфолио, съставено от експерименти, които се фокусират върху стимулирането на нови начини на мислене, подкрепата за експоненциалните ефекти на новите технологии, мрежите и силите на общността и стремеж към научаване с по-бързи темпове от темпа на промяна⁽¹²⁾.

5. Извличане на поуки от реакциите на стопанската сфера

5.1. Иновациите са свързани с добавяне на допълнителни стъпки за разработване на нови услуги и продукти за пазара или в публичната сфера, които отговарят на незадоволени потребности или решават проблеми, които не са съществували в миналото. Технологичните иновации се фокусират върху технологичните аспекти на даден продукт или услуга. Социалните иновации се отнасят до нови социални практики, които имат за цел да отговорят по-добре на социални потребности в сравнение със съществуващи решения и които възникват в резултат например на условията на труд, образованието, развитието на общностите или здравеопазването. Цифровите технологии имат важна роля в социалните иновации чрез използването на ИКТ, като онлайн мрежи и други цифрови инструменти.

5.2. Процесът на системни иновации следва да бъде достъпен на приемлива цена за всички заинтересовани страни, които трябва да се включат в съвместното планиране на решенията, които ще бъдат движеща сила за необходимия преход към устойчивост. Финансовата жизнеспособност е предварително условие за социално сближаване и за това „никой да не бъде пренебрегнат“ в процеса на изпълнение на Европейския зелен пакт. За целта следва да бъдат финансирани или субсидирани от публични източници аспектите на системната промяна, които имат характеристики на обществено благо. Това ще позволи допълнително привличане на частни средства за инвестиции във връзка с изменението на климата.

5.3. Общностите, които успяват да създадат системни иновации, се отличават по това, че най-добре разбират проблема, акумулират решения, насочват решенията според специфичните потребности и ресурси на различните места и обстоятелства. Необходимо е с тези умения да дадем възможности на европейските общности и да създадем съответната благоприятстваща среда за повече действия на недържавните участници.

5.4. Налице е неотложна необходимост от иновативни механизми за финансиране, които признават и отговарят на потенциала и предизвикателствата на водените от общностите системни иновации, което изисква гъвкава, активна подкрепа, за да бъдат установени и поддържани, и рисков капитал за стартиране на по-големи проекти, както и професионално наставничество и помощ. Пактът за климата би могъл да създаде изключително ценен канал за социалните новатори да предоставят обратна връзка относно политическите и икономическите пречки, които ги блокират и ги поставят в неблагоприятно положение и които често провалят така необходимите трансформационни проекти.

5.5. Реакциите на дружествата са много важен ориентир, както става ясно от тези примери:

- мултинационалните корпорации, които произвеждат облекло за носене и изхвърляне, популяризират линия за продажби на дрехи втора ръка като стратегия за рециклиране;
- наставничеството на големи производители на петрол и застрахователни дружества, които ще трябва да преориентират своите предприятия.

5.6. Примерите за важни реакции на финансовия сектор включват:

- решение на инвестиционни фондове да не инвестират в проекти, които не отчитат променливата величина климат;
- Мрежата за екологизиране на финансовата система, основана от осем централни банки и надзорни органи, за „зелени“ финанси.

⁽¹²⁾ Проектът „Запълбочени демонстрации“ (Deep Demonstrations) на ОЗИ „Климат“ на ЕИТ представя потенциален икономически „изпреварващ растеж“ от най-амбициозните в Европа „носителни на предизвикателства“, които искат да разберат своето „проблемно пространство“, и „разработчици“, които описват системата и създават портфолио от позиции за интервенция.

6. Обмен на информация и обществено разбиране за действията в областта на климата

6.1. Необходимо е да се води пряк диалог с гражданите за повишаване на осведомеността за значението на прехода към по-устойчиви общества и по-здравни местни общности. Такъв диалог има значителна добавена стойност, когато се организира на местно, регионално или национално равнище. Независимо от това би било от съществено значение да има насоки, координация и подкрепа от равнището на ЕС.

6.2. Преди всичко задължение на отделните държави е да разработят нормативна уредба за околната среда, която да се основава на особеностите на местната околна среда и нейните нужди и да е адаптирана към устойчивото развитие на тази държава. Важен елемент от тази нормативна уредба следва да бъде признаването на правата на природата ⁽¹³⁾.

6.3. Всички интервенции на равнището на ЕС следва да бъдат планирани съвместно с ползвателите, като е необходимо да се извличат поуки, да се моделира и вдъхновява подход, основан на участието, на останалите равнища. Налице е необходимост от привнасяне на експертен опит и ресурси за подпомагане на планирането и способстването на иновативни пространства за сътрудничество, завладяващия наратив и използването на иновативни технологии. От основно значение за успеха на пакта за климата ще бъде способността на участващите общности да представят възможно най-добре своите желания, като вдъхнат живот на трансформираното бъдеще, за което работят, изследват и се свързват с настоящите потребности и желания и помагат на хората да предприемат действия.

6.4. Мрежова среда, която допринася за насърчаване и подкрепа на действията в областта на климата, изисква наличието на онлайн платформа за обмен на практики и извлечени поуки от проекти и подходи. Подобна платформа за участие би могла да улесни партньорското обучение и взаимните консултации между участниците, като им се помага да преодоляват регулаторните пречки. Това би могло да стимулира образованието и иновациите чрез предоставяне на онлайн курсове, уебинари и семинари.

6.5. Признанието и надеждната комуникация за съществуващите действия могат да бъдат силен стимул за предприемане на действия в областта на климата. Финансирането и другите ресурси, подкрепата от специалисти и енергията за участие при формулирането на решения, които имат отражение върху тяхната работа, ще дадат възможност за по-широко прилагане на доказаните подходи.

6.6. На посланиците за действия в областта на климата може да се възложи да съдействат за сътрудничеството между различни заинтересовани участници, да определят тематични/стратегически приоритети, да организират прояви, както и да стимулират предприемането на нови действия в областта на климата.

6.7. Тези посланици на пакта за климата биха могли да служат като лица за контакт за различните сектори на икономиката. Следва да бъдат определени и специални посланици за младежта, местните общности, градовете и регионите. Посланиците на равнището на ЕС би трябвало да имат различна роля от посланиците на национално/регионално/местно равнище. Трябва да се гарантира координация между различните равнища.

6.8. Определянето на членове на ЕИСК и на КР за посланици на равнището на ЕС за представяването от тях групи би се опрляло на тяхната широка мрежа сред гражданското общество и местните и регионалните власти и би засилило сътрудничеството между консултативните органи и Комисията.

6.9. Например синдикалните и стопанските организации имат поглед върху положението по места и са демократични представители на работниците в различните сектори. Те са от ключово значение при формулирането на различните мерки, които да отговорят на потребностите на работниците и предприятията, и при установяването на предизвикателствата. Посланиците за климата на различните равнища в синдикалните организации и стопанската сфера биха могли да разчитат на силните страни на социалния диалог, ефективно да насърчават обмена на информация и да стимулират действия в областта на климата. За тази работа е необходима институционална среда, която благоприятства правата на работното място.

6.10. Цифровата трансформация променя организацията и начина на производство на дружествата, като много МСП изпитват затруднения поради много сериозни слабости в цифровизацията. Опасенията на много работници са свързани с въздействието на цифровизацията върху техните работни места, което би могло да доведе до увеличаване на безработицата и неравенствата.

⁽¹³⁾ Становище на ЕИСК относно „Документ за развитие „Към устойчива Европа до 2030 г.“ (ОВ С 14, 15.1.2020 г., стр. 95); Становище на ЕИСК относно „Климатична справедливост“ (ОВ С 81, 2.3.2018 г., стр. 22).

6.1.1. За да се „насърчва финансирането и зелените инвестиции и да се осигури справедлив преход“, в Европейския зелен пакт Комисията разработи таксономия, за да стимулира инвестициите в 8 големи икономически групи и 70 сектора на дейност, което ще трансформира радикално тяхното производство и броя и качеството на работните места в тях. В този документ, който е основен елемент на инвестиционния план за Европейския зелен пакт, се споменават само веднъж трудовите права от основополагащите стандарти на МОТ.

7. Създаване на реални и виртуални пространства за обмен на мнения относно климата

7.1. Пактът за климата следва да се съсредоточи върху даването на хората на възможности да променят системите посредством проучване, експериментирание и демонстрация. Необходими са програми за образование и обучение, които обхващат целия спектър на гражданското общество и другите недържавни участници. От съществено значение е да се подобрят знанията и разбирането за изменението на климата чрез задълбочаване и разширяване и чрез подобряване на качеството на обсъжданията и разговорите по проблема между заинтересованите страни.

7.2. Ще бъдат необходими готови за прилагане инструменти с цел структуриране и управление на предизвикателствата и използване на възможностите за иновации и преходи към стабилност. По програма „Хоризонт 2020“ на ЕК са създадени и тествани пилотно много от тези инструменти. В мултидисциплинарни условия подходът следва да бъде „учене чрез практика посредством прилагането на инструментите по отношение на казусите на ползвателите“.

7.3. Управлението, гледната точка на различните равнища, визионерството и ретроспективният анализ на съответната заинтересована страна и управлението на възможностите ще бъдат от изключително значение в мобилизацията за изпълнението на пакта за климата. Тази структура е замислена да улесни процеса на решаване на проблемите чрез проправяне на път към системни иновации във връзка с изменението на климата и осъществяването на Европейския зелен пакт.

7.4. Успехът на пакта за климата отчасти ще се определя от способността на предприемачите и предприятията да привлекат безвъзмездно финансиране от публични, филантропски и частни източници. Това финансиране следва да бъде насочено към преодоляване на слабостите на пазара, които са причина за изменение на климата, да цели радикална промяна и да има значителен обхват. Многогранната рамка за финансиране на ЕС, европейски и международни публични и частни фондове с мисия и стремеж да дадат тласък за системна промяна в областта на смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него могат да се използват за привличане на милиарди за иновативни действия за климата. Общата цел следва да бъде генериране на ресурси, натрупване на опит и способност за постигане на целенасочени резултати по отношение на намаляване на емисиите и увеличаване на устойчивостта на климата, които могат да бъдат мултиплицирани с цел ускоряване на промяната и вдъхване на надежда. Пактът за климата следва да приветства ангажимента от страна на националния и международния финансов сектор, включително съответните многогранни и частни фондове. Освен това данъчната система следва да отразява принципа за максимално увеличаване и поддържане на икономиката на благосъстоянието.

7.5. Следва да бъде обмислено и включването на физически и виртуални пространства за обмен на информация във връзка с климата в съществуващите сдружения на гражданското общество, които биха взаимодействали посредством платформата на заинтересованите лица по въпросите на пакта за климата.

7.5.1. В сферата на труда ще бъде целесъобразно с материална подкрепа от Комисията да бъдат създадени обсерватории за прогнози, анализ и тълкуване на трудовите, организационните и технологичните промени, които обхващат осемте таксономични групи, с участието на синдикалните организации, работодателите и администрациите на европейско равнище и на равнището на държавите членки.

8. Изграждане на капацитет за способстване на инициативи на местно равнище

8.1. Общата рамка следва да бъде ясно определена, за да се избегнат несъответствия с Европейския зелен пакт.

8.2. Цялостните предизвикателства, установени от повечето представители на гражданското общество за работа в областта на климата, са липса на достъп до финансиране, липса на експертен опит, липса на сътрудници и липса на признание⁽¹⁴⁾, както и липса на последователни послания от ЕС и националните правителства.

⁽¹⁴⁾ Проучване на ЕИСК.

8.3. Много заинтересовани страни посочват сложната регулаторна и административна среда като пречка за действия в областта на климата. Организацията на гражданското общество и водените от общностите организации биха могли да имат полза от усилия за изграждане на капацитет, за да се ориентират в регулаторната и административната среда.

8.4. Предоставянето на материална (техническа помощ, изграждане на капацитет, финансиране и т.н.) и нематериална (признание, по-голяма видимост и т.н.) подкрепа, както и улесняването на изграждането на мрежи и установяването на връзки с конкретни области на политиката и процеси следва да бъдат основни елементи на *Европейската платформа на заинтересованите лица по въпросите на пакта за климата*, която има за цел да стимулира действия в областта на климата по места.

8.5. Недържавните участници може да се сблъскат с различни предизвикателства при достъпа до финансиране за своите инициативи в областта на климата, сред които са: възпиращи изисквания за големина на проекта, нежелание на частни инвеститори да финансират проекти, сложни процедури и изисквания за кандидатстване и получаване на достъп до средства⁽¹⁵⁾. Сред другите пречки са липсата на осведоменост за възможностите за финансиране в областта на климата, недостатъчно административен капацитет и технически знания за осигуряване на финансиране, бюджетни и регулаторни ограничения, гарантиране на пригодност за банково финансиране на потенциалните инвестиции, политически ограничения и трудности при изпълнението на прекомерните императивни критерии за допустимост за средства от ЕС и международни източници⁽¹⁶⁾.

8.6. ЕИСК предложи да бъде създаден Форум за финансиране на климата, който би обединил ключови заинтересовани страни с цел разрешаване на основните проблеми, установяване на пречки, планиране на решения и установяване на най-ефикасните механизми за по-добро разпределение на финансирането в съответствие с принципа на субсидиарност. Провежда се проучване⁽¹⁷⁾, за да бъде предложен план за действие и в крайна сметка да се подобри достъпът на недържавните участници до финансиране.

9. Към Европейска платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата

9.1. С оглед на положителния опит с Европейската платформа на заинтересованите страни в областта на кръговата икономика ЕИСК предлага да бъде създадена подобна Европейска платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата.

9.2. Водещите принципи на платформата следва да бъдат широко приобщаване, прозрачност, истинско участие и отговорност от страна на местните субекти в областта на климата.

9.3. ЕИСК призова преходът към устойчива, неутрална по отношение на въглерода и ефективна по отношение на използването на ресурсите икономика да бъде справедлив и да не пренебрегва домакинствата, общностите, регионите, секторите и малцинствата⁽¹⁸⁾. Европейската платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата следва да включва обсерватория на прехода към неутралност по отношение на климата, за да се наблюдава изпълнението на политиката на ЕС в областта на климата на национално и регионално равнище и да се събират данни в подкрепа на създаването на политики на всички равнища.

9.4. ЕИСК подкрепя организирането на граждански асамблеи в държавите членки, които да информират, вдъхновяват и насърчават разбирането и да консултират всички равнища на управление относно политиките в областта на климата. Европейската платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата би могла да насърчава съществуващия успешен опит и да разпространява насоки и най-добри практики в държавите, регионите и градовете, заинтересовани да приемат такива асамблеи.

9.5. На Европейската платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата би могло да бъде възложена задачата да организира гражданска асамблея на равнището на ЕС, с домакини ЕИСК, КР и ЕП и с подкрепа на Комисията.

9.6. Съществен елемент на платформата би трябвало да бъде център за изграждане на капацитет и финансиране, който да предоставя насоки, информация и образование относно политиките и стратегиите в областта на климата, както и да улеснява достъпа до финансиране за малки проекти. Центърът на равнището на ЕС, както и националните центрове биха могли да бъдат създадени в сътрудничество с местните и регионалните власти.

⁽¹⁵⁾ Становище на ЕИСК относно „Улесняване на достъпа на недържавни участници до финансиране на борбата с изменението на климата“ (ОВ С 110, 22.3.2019 г., стр. 14).

⁽¹⁶⁾ Rossi, L., Gancheva, M. and O'Brien, S., 2017 г.

⁽¹⁷⁾ Climate Finance Forum — modalities and first tasks (Форум за финансиране на климата — условия и първи задачи), проучване за ЕИСК от Milieu Consulting SPRL.

⁽¹⁸⁾ Становище на ЕИСК относно „Никой не бива да бъде изоставен при изпълнението на Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие“ (ОВ С 47, 11.2.2020 г., стр. 30).

9.7. Европейската онлайн платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата би трябвало да създаде пространства за споделяне на информация и знания, улесняване на изграждането на мрежи и поемането на ангажименти.

9.8. Европейската платформа на заинтересованите страни по въпросите на пакта за климата ще изисква създаването на координационна група, съставена от представители на различните участници. Изборът на членовете на координационната група ще изисква прозрачни и ясни критерии, за да се гарантира приобщаване и представителност, като същевременно се запази ефикасното управление на структурата. Следва да бъдат представени следните заинтересовани страни: институциите на ЕС, гражданското общество, включително стопанската сфера, профсъюзите, местните и регионалните власти, научната и финансовата общност и младежта. На заинтересованите страни от институциите и секторите с по-малко ресурси следва да бъдат предоставени достатъчно средства, за да участват и да имат глас при вземането на решения.

Брюксел, 16 юли 2020 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Luca JAHIER
